

การประยุกต์ใช้มาตรการสมคบและมาตรการยึดทรัพย์ ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด

สำราญ นวลมา¹ สุรพล ราชภัฏหารักษ์² อรรถสิทธิ์ พานแก้ว³

วันที่รับบทความ: 10 เมษายน 2569

วันแก้ไขบทความ: 16 มิถุนายน 2569

วันตอบรับบทความ: 18 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคการปราบปรามยาเสพติด และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติดในการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ การยึดทรัพย์ และการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า โดยกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปใช้ปฏิบัติ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 27 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างจำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า (1) รัฐบาลให้ความสำคัญกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ มีแผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566-2570 เป็นกรอบในการขับเคลื่อนนโยบาย โดยนำ “มาตรการสมคบ” และ “มาตรการยึดทรัพย์และการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า” มาเป็นเครื่องมือหลักในการปราบปรามยาเสพติด แม้จะมีรูปแบบนโยบายการปราบปรามยาเสพติดที่ชัดเจนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน แต่มีข้อจำกัดด้านโครงสร้างกระบวนการยุติธรรม ความซับซ้อนของกลไกการบริหารงาน องค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เทคโนโลยีงบประมาณ การบูรณาการข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เป็นระบบ รวมถึงการประเมินผลนโยบายที่เน้นผลลัพธ์เชิงปริมาณมากกว่าการพิจารณาผลกระทบเชิงโครงสร้างต่อเครือข่ายยาเสพติดในระยะยาว และสิ่งจูงใจผู้ปฏิบัติที่ไม่สามารถกระตุ้นการทำงานเจ้าหน้าที่ได้เท่าที่ควร (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การจัดสรรทรัพยากร ความซับซ้อนในการบริหารงาน แหล่งที่มาของนโยบาย และการสนับสนุนนโยบาย ส่วนปัจจัยที่ควรจะมีอิทธิพล แต่พบว่า “ไม่มีนัยสำคัญ” (ล้มเหลว) ได้แก่ สิ่งจูงใจสำหรับผู้ปฏิบัติ และความชัดเจนของนโยบายที่ขาดความชัดเจนในระดับปฏิบัติการ (3) แนวทางควรมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของบุคลากร พัฒนาเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลเชื่อมโยงที่ใช้ในการสืบสวน ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้ทันต่ออาชญากรรมสมัยใหม่

คำสำคัญ: นโยบายการปราบปรามยาเสพติด; มาตรการสมคบ; มาตรการยึดทรัพย์; การตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: nualmanee41@gmail.com

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

An Application of Conspiracy and Confiscation Measures in Drug Trafficking Suppression

Samran Nualma¹ Suraphol Rajbhandaraks² Attasit Pankaew³

Received: April 10, 2026

Revised: June 16, 2026

Accepted: June 18, 2026

Abstract

This research article examines the situations, problems, and obstacles in drug suppression as well as the factors affecting the compliance with the drug suppression policy in the prosecution of conspiracy offences, the confiscation, and asset valuation with the determination of an appropriate approach to the implementation of the drug suppression policy. The technique of mixed-methods research was employed. Combining qualitative and quantitative research. Qualitative data was collected through in-depth interviews was conducted with twenty-seven key informants and analyzed using content analysis. Quantitative data was collected through questionnaires was used with 400 subjects and analyzed using descriptive statistics and stepwise multiple regression. Findings are as follows: (1) The government has determined drug situations as a national agenda with the plan for the prevention, suppression, and solving drug problems. The years 2023 to 2027 are the framework in policy mobilization. The “conspiracy measures” and the “confiscation measures and asset valuation” are the principal instruments in drug suppression. The policy is evident under the support from both the public and private agencies. However, there are limitations in the aspects of the justice process structure, complexities of the administration mechanisms, knowledge and clear operational guidelines, technology, budget, an integration of information and systematic cooperation between the agencies, as well as the evaluation of the policy results with the focus more on the quantity rather than the consideration of the structural effects on the drug networks in a long-term manner. Moreover, the motivation for the practitioners cannot stimulate the operations of the officers as it should have been. (2) The factors influencing the compliance to the policy in a significant manner are as follows: resource allocation, complexities in the administration, sources of the policies, and policy support. The factors that should have an influence but found to be “insignificant” (failure) are the following: motivation for practitioners, and the policy lacking clarity at the operational level. (3) The focus should be on the development of the personnel’s potential, the improvement of technology and the connecting database system used in the investigation. The law should be amended and the rules and regulations should be improved to keep pace with modern crime.

Keywords: Drug Suppression Policy; Conspiracy Measures; Confiscation Measures; Asset Valuation

Type of Article: Research Article

¹Ph.D. Candidate, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand

Corresponding Author Email: nualmanee41@gmail.com

²Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

³Faculty of Political Science, Thammasat University

บทนำ

ยาเสพติดถือเป็นภัยคุกคามร้ายแรงระดับโลกที่สำคัญ ซึ่งทุกประเทศได้ให้ความสนใจที่จะแก้ไข เนื่องจากนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของตัวผู้เสพแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และภาพลักษณ์ของประเทศอีกด้วย หากพิจารณาถึงนโยบายรัฐบาลทุกยุคสมัยที่ผ่านมา พบว่า มีการให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการที่รัฐบาลได้กำหนดให้การป้องกันปราบปรามยาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ และมีการดำเนินการอย่างจริงจังมาโดยตลอด เช่น สมัยที่นายทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2546 ได้ประกาศสงครามยาเสพติด โดยมุ่งเน้นมาตรการในการปราบปรามผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดที่รุนแรงเด็ดขาด รวมถึงมีการให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด เพื่อจูงใจให้เจ้าหน้าที่รัฐปราบปรามยาเสพติดให้ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งส่งผลให้ในช่วงเวลาดังกล่าวมีแนวโน้มของการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง (นุชรรัตน์ กาญจนโรจน์, 2547; ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, 2546) ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 สมัยที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเสพติด โดยขับเคลื่อนนโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน คือ ร้วครอบครัว ร้วโรงเรียน ร้วชุมชน ร้วสังคม และร้วชายแดน ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นมาตรการป้องกันและการมีส่วนร่วมของสังคมมากกว่า มาตรการปราบปราม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2552) หรือแม้กระทั่งในปี พ.ศ. 2554 ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ก็มีการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดยุทธศาสตร์เชิงป้องกันควบคู่กับการปราบปราม คือ ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ มีเจตจำนงให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยยึดหลักการ “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ป้องกันกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล และผู้ประพฤติดมขอบโดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และแสวงหาความร่วมมือเชิงรุกกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นยาเสพติด สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติดที่ลักลอบเข้าสู่ประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2554) อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลไทยจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาเสพติดมาโดยตลอด แต่การแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จนกระทั่งเมื่อ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติ โดยแนวทางด้านการป้องกัน มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในสถานศึกษาสถานประกอบการ และประชาชนทั่วไป ตลอดจนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสังคม ส่วนด้านการปราบปราม ได้มีการปรับปรุงกฎหมายยาเสพติด โดยรวบรวมและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นใหม่ให้เป็นระบบ เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับเจตจำนงในที่ประชุมสมัยพิเศษของสมัชชาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก ค.ศ. 2016 (United Nations General Assembly Special Session on the World Drug Problem 2016--UNGASS 2016) โดยมีการเพิ่มเติมมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่าเพื่อแก้ไขปัญหากรณีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถูกยกย้ายถ่ายเทไปยังบุคคลอื่นก่อนที่จะมีการตรวจยึด ซึ่งอาจไม่สามารถนำกฎหมายที่มีอยู่มาดำเนินการกับทรัพย์สินเหล่านี้ได้ เพื่อเป็นการตัดท่อน้ำเลี้ยงของขบวนการค้ายาเสพติด อีกทั้งยังขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดแนวทางใหม่ โดยใช้อุทธศาสตร์สุขภาพ คือ ให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเพื่อฟื้นฟูให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ โดยยึดหลัก “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” (ผู้จัดการออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ตาม จากนโยบายดังกล่าว พบว่า หลังจากที่มีประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2564 การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีแนวโน้มลดลง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผลการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ จำนวน 341,669 คดี และปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผลการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ จำนวน 265,915 คดี ซึ่งลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 75,864 คดี คิดเป็นร้อยละ 22.20 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566) จากนั้นในปี พ.ศ. 2566 สืบเนื่องจากประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566-2570) รัฐบาลของนายเศรษฐา ทวีสิน ได้กำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการป้องกันยาเสพติด โดยลดปัจจัยเสี่ยงและสร้างสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย เพื่อป้องกันกลุ่มเป้าหมายเข้าไปข้องเกี่ยวกับยา

เสพติด (2) ด้านการบำบัดรักษายาเสพติด โดยเปลี่ยนมุมมองทางสังคมให้มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่ควรได้รับการช่วยเหลือ เพื่อให้กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ (3) ด้านการบริหารจัดการ โดยการสร้างเอกภาพในการบริหารและพัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับ (4) ด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยสกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดทุกช่องทางไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศและไม่ให้ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดไปยังประเทศที่สาม (5) ด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบหาทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อนำไปสู่การใช้มาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และ (6) ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยแสวงหาความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาค ทวิภาคี และระดับโลก เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหายาเสพติดได้อย่างเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566) ต่อมาในปี พ.ศ. 2567 สมัยที่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วน เน้นการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างเด็ดขาด และครบวงจร ตั้งแต่การร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านตัดต้นตอการผลิตและจำหน่ายยาเสพติด การสกัดกั้นควบคุมการลักลอบนำเข้าและตัดเส้นทางกำเลียงยาเสพติด การปราบปรามและยึดทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด รวมถึงการค้นหาลูกข่ายในชุมชนเพื่อบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพทางสังคมและติดตามดูแลช่วยเหลือเพื่อไม่ให้กลับไปสู่วงจรยาเสพติดอีก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2567; สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2567)

จากนโยบายการปราบปรามยาเสพติดที่กล่าวมา การปราบปรามยาเสพติดให้สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมต้องมุ่งเน้นที่การปราบปรามโดยการตัดวงจรเครือข่ายขบวนการค้ายาเสพติด โดยมาตรการที่จะสามารถดำเนินการกับนายทุนรวมถึงตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังขบวนการค้ายาเสพติดได้ และควรนำมาใช้อย่างจริงจังในการดำเนินการกับเครือข่ายค้ายาเสพติด ได้แก่ (1) การดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ เพื่อให้มีโอกาสเชื่อมโยงไปถึงนายทุนหรือตัวการสำคัญ และ (2) การยึดทรัพย์สินและมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า ซึ่งมุ่งเน้นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิด และทรัพย์สินอื่นของผู้กระทำความผิดแม้จะไม่ใช่วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อเป็นการขจัดแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม ทางปฏิบัติพบว่า การนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดในเรื่องของการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์สินและมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า มาใช้กับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดในขั้นตอนของการรวบรวมพยานหลักฐานเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานในการปราบปรามยาเสพติดยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่สามารถหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดได้ หรือหากหาได้ พยานหลักฐานนั้นก็มักจะไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังรายอื่น เช่น การเชื่อมโยงเส้นทางการเงิน เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์สิน รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด และศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการดำเนินมาตรการดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า หากได้แนวทางหรือวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมไปปฏิบัติแล้ว จะสามารถตัดวงจรทางการเงินซึ่งเป็นต้นน้ำเลี้ยงของขบวนการค้ายาเสพติด และจัดการกับนายทุนรวมถึงผู้ที่อยู่เบื้องหลังขบวนการค้ายาเสพติดได้ อันจะส่งผลให้การปราบปรามยาเสพติดในภาพรวมสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การหาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์สิน รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่าของผู้ค้ายาเสพติด จำเป็นต้องพิจารณาจากแนวคิดนโยบายสาธารณะและวงจรรายนโยบายสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษากระบวนการและขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายมาพิจารณาประกอบ โดยตัวบททฤษฎีที่จะนำมาเป็นหลักในการพิจารณา ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นพิจารณาตัวบทนโยบายสาธารณะตามทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่างเป็นหลัก เนื่องจากทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจน รวมถึงการติดตาม กำกับ ดูแล และควบคุม การนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะงานตำรวจ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถตัดวงจรเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

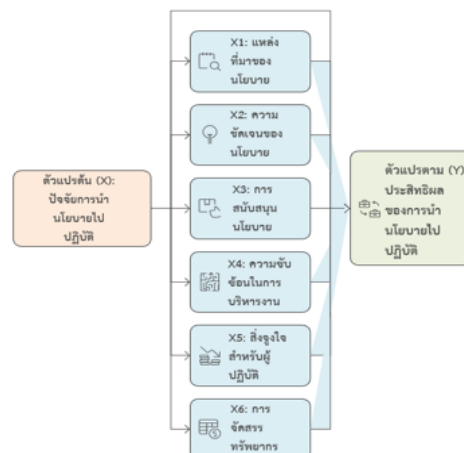
1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ และปัญหา/อุปสรรคการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของ การดำเนินคดี ความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่าในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของ การดำเนินคดี ความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า
3. เพื่อออกแบบแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของ การดำเนินคดี ความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่ามาปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้มาตรการสมคบและมาตรการยึดทรัพย์ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Brewer and deLeon (1983) มาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์หลักเพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) แหล่งที่มาของนโยบาย (2) ความชัดเจนของนโยบาย (3) การสนับสนุนนโยบาย (4) ความซับซ้อนในการบริหารงาน (5) แรงจูงใจของผู้ปฏิบัติ และ (6) การจัดสรรทรัพยากร กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าแต่ละปัจจัยมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติอย่างไร โดยเฉพาะในมาตรการที่มีความเฉพาะทางและซับซ้อน เช่น การดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า นอกจากนี้ การวิจัยยังคำนึงถึงบริบทเชิงปฏิบัติและความร่วมมือ เพื่อใช้เป็นฐานในการออกแบบแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดนี้จึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์และปัญหา/อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบาย และการเสนอแนวทางเชิงประจักษ์ในการยกระดับประสิทธิภาพของการปราบปรามการค้ายาเสพติด ซึ่งกรอบแนวคิดมีรายละเอียดดังแสดงในภาพ 1 และภาพ 2

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ: กระบวนการพัฒนาการแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรการสมคบและมาตรการยึดทรัพย์ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงปริมาณ: ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี (mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและมีลักษณะของคำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และผ่านการตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้มีประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญในการสืบสวนจับกุมคดียาเสพติด รวมถึงบุคคลที่มีประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำคดีทรัพย์สินในความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 22 คน ประกอบด้วย (1) ระดับนโยบาย จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นผู้กำหนดแผนงาน/แนวทางในการปราบปรามยาเสพติด และ (2) ระดับผู้ปฏิบัติ จำนวน 16 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมคดียาเสพติด หรือทำคดีทรัพย์สินในความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อรับฟังข้อมูลสถานการณ์การปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหา/อุปสรรค และข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในส่วนของการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่าในปัจจุบัน (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1)

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมถึงการทำคดีทรัพย์สินในความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จำนวน 5 คน เพื่อให้ความเห็นต่อแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่ามาปฏิบัติ (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 3)

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการจัดระเบียบข้อมูล การหาข้อสรุปด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การตีความผลการวิจัย และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert (1932) และตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence--IOC) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้านและทั้งฉบับ โดยการใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1951) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้แล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติด ทั้งระดับนโยบาย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา/ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด จำนวน 777 คน และระดับปฏิบัติ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) จำนวน 4,364 คน รวมทั้งสิ้น 5,141 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power (Faul et al., 2007) พบว่า ต้องใช้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 146 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มั่นใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล และรองรับการวิเคราะห์ตัวแปรย่อย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 400 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอและมีกำลังทดสอบสูง เมื่อได้ขนาดตัวอย่างแล้วนำมาหาตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยจำแนกตามระดับชั้นภูมิ 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับ

นโยบาย จำนวน 60 คน และ (2) ระดับผู้ปฏิบัติ จำนวน 340 คน และเมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย แปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของ Best and Kahn (2002) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้มาตรการสมคบและมาตรการยึดทรัพย์ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สถานการณ์ และปัญหา/อุปสรรคการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของ การดำเนินคดี ความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่าในปัจจุบัน

สถานการณ์ปัจจุบันและที่ผ่านมาของการขับเคลื่อนนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ การป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ โดยในส่วนของ การปราบปรามมีการใช้มาตรการเชิงรุกที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการสมคบ และมาตรการยึดทรัพย์ รวมถึงการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า โดยมาตรการสมคบเป็นมาตรการที่ใช้ขยายขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาไปยังบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นผู้สนับสนุนหรือวางแผนให้การกระทำความผิด แม้บุคคลเหล่านั้นจะไม่กระทำความผิดโดยตรง ส่วนมาตรการริบทรัพย์ รวมถึงมาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value based confiscation) เป็นมาตรการที่ใช้ในการตัดวงจรทางการเงินของเครือข่ายค้ายาเสพติด โดยมาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าจะช่วยให้สามารถริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่มีมูลค่าเทียบเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดได้ แม้จะไม่มีหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการค้ายาเสพติดหรือเกี่ยวเนื่องกับการค้ายาเสพติดโดยตรง

อย่างไรก็ดี การดำเนินนโยบายปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะมาตรการทั้งสองมาตรการดังกล่าว ยังเผชิญกับปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ ความซับซ้อนของกระบวนการทางกฎหมายทำให้เกิดความล่าช้าในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผู้ปฏิบัติขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านกฎหมายการเงิน การสืบสวนทางการเงิน และการฟอกเงิน การประสานงานระหว่างหน่วยงานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดเอกภาพส่งผลให้การดำเนินคดีล่าช้า ข้อจำกัดเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ติดตามธุรกรรมทางการเงินที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น งบประมาณและกำลังพลที่ไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ นโยบายการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนมาตรการเชิงลึก และการกำหนดตัวชี้วัดที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ทำให้การดำเนินการมุ่งไปที่เป้าหมายเชิงตัวเลขมากกว่าการทำลายโครงสร้างของเครือข่ายค้ายาเสพติด ดังนั้น การพัฒนาแนวทางจึงควรมุ่งไปที่การปรับปรุงกฎหมาย การฝึกอบรมบุคลากร และการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งในและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติด

รูปแบบนโยบายการปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบัน ได้แก่ (1) แหล่งที่มาของนโยบายการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบและและการยึดทรัพย์รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า มีที่มาจาก (1.1) กฎหมายภายในประเทศ คือ ประมวลกฎหมายยาเสพติด (1.2) นโยบายของรัฐ คือ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566-2570 และ (1.3) แนวปฏิบัติในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะข้อเสนอแนะและแนวปฏิบัติจากองค์การสหประชาชาติ และประเทศที่มีความก้าวหน้าในการปราบปรามยาเสพติด เช่น สหรัฐอเมริกา และแนวคิดในการมุ่งปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่ผ่านกลไกการยึดทรัพย์ (2) ความชัดเจนของนโยบาย นโยบายมีความชัดเจนในเชิงแนวคิดและหลักการที่มุ่งทำลายโครงสร้างทางการเงินของเครือข่ายค้ายาเสพติด และการขยายผลไปยังผู้อยู่เบื้องหลังแต่ระดับปฏิบัติ

มีข้อจำกัดในเรื่องความรู้ความเข้าใจมาตรการที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางในด้านกฎหมาย เศรษฐกิจ และการเงิน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานบางครั้งมีความคลาดเคลื่อน การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ยังมีปัญหาด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำให้การสืบสวนและการติดตามทรัพย์สินไม่สามารถทำได้ทันเวลา (3) การสนับสนุนนโยบาย การขับเคลื่อนนโยบาย ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ยังพบข้อจำกัดในการดำเนินงานในเรื่องของการขาดแคลนกำลังพล ขาดองค์ความรู้ และเทคโนโลยีในการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงข้อจำกัดในการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (4) ความซับซ้อนในการบริหารงาน โครงสร้างการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีความซับซ้อนและล่าช้า การแบ่งภารกิจที่มีความทับซ้อนกันทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์อาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ (5) สิ่งจูงใจสำหรับผู้ปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในการสืบสวนคดีอาชญากรรมที่เพียงพอ เนื่องจากการแบ่งเงินรางวัลจากการยึดทรัพย์สินมีความล่าช้า และอัตราตอบแทนไม่เหมาะสม ทำให้ความมุ่งมั่นในการดำเนินการลดลง (6) การจัดสรรทรัพยากร การดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และระยะเวลาในการดำเนินการ ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เช่น ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสืบสวนและการติดตามเส้นทางการเงิน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานเชิงรุก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบาย การนำนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม เชื่อมกับปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ ความซับซ้อนของกระบวนการทางกฎหมายทำให้เกิดความล่าช้าในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านกฎหมายการเงิน การสืบสวนทางการเงิน และการฟอกเงิน การประสานงานระหว่างหน่วยงานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดเอกภาพ ส่งผลให้การดำเนินคดีล่าช้า ข้อจำกัดในการติดตามธุรกรรมทางการเงินมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น งบประมาณและกำลังพลที่ไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การกำหนดตัวชี้วัดที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ทำให้การดำเนินการมุ่งไปที่เป้าหมายเชิงตัวเลขมากกว่าการทำลายโครงสร้างของเครือข่ายค้ายาเสพติด การพัฒนานโยบายควรมุ่งไปที่การปรับปรุงกฎหมาย การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะในส่วนของการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 88.50 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.50 โดยมีอาชีพเป็นทหาร/ตำรวจ คิดเป็นร้อยละ 78.00 และปฏิบัติงานในกองกำกับการสืบสวนปราบปราม คิดเป็นร้อยละ 26.20 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม โดยปัจจัยด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านแหล่งที่มาของนโยบาย ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ($\bar{X} = 4.24$) และด้านการสนับสนุนนโยบาย ($\bar{X} = 4.11$) มีระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ การนำนโยบายการปราบปรามอาชญากรรมมาปฏิบัติจะต้องไม่มีปัญหาด้านมนุษยธรรมและศีลธรรม ($\bar{X} = 4.24$) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรมที่มุ่งเน้นการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ ด้านการจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ/บุคลากร) ด้านความซับซ้อนในการบริหารงาน (ขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยาก) ด้านแหล่งที่มาของนโยบาย (ที่มาของนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม) และด้านการสนับสนุนนโยบาย (การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน) โดยปัจจัยเหล่านี้สามารถส่งผลสำเร็จได้ถึงร้อยละ 66.50 ของการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามอาชญากรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.815 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 0.389

3. แนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของ การดำเนินคดีความผิดฐานสมคบและการยึดทรัพย์ รวมถึงมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่ามาปฏิบัติ

จากการศึกษาสถานการณ์ และปัญหา/อุปสรรคการปราบปรามยาเสพติด และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติด สามารถกำหนดประเด็นในการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมได้โดยให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและฐานข้อมูลให้ทันสมัย เช่น ระบบติดตามและวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินรวมถึงเครือข่ายผู้ต้องสงสัย ระบบตรวจสอบการสื่อสารทางโทรศัพท์และช่องทางออนไลน์ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence--AI) Machine Learning รวมถึง Blockchain Analytics มาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมและติดตามเส้นทางการเงินหรือการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติด เพื่อสนับสนุนการสืบสวนและการดำเนินคดี จัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยจัดตั้งศูนย์กลางประสานงานระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อประสานการแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมกันวางแผนปฏิบัติการโดยมีระบบฐานข้อมูลกลางที่สามารถเข้าถึงร่วมกันได้เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดตั้งกลไกการปฏิบัติงานร่วม เช่น หน่วยสืบสวนพิเศษด้านยาเสพติดและการฟอกเงิน ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากหลายหน่วยงานเพื่อทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการโดยไม่ติดขัดต่อระบบราชการ ส่งเสริมการทำข้อตกลงความช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างประเทศ (Mutual Legal Assistance Treaty--MLAT) และสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อประสานการปฏิบัติในการติดตามและยึดทรัพย์สินข้ามพรมแดนและป้องกันปราบปรามยาเสพติดอย่างเป็นระบบ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอและต่อเนื่องสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยีเฉพาะทางที่ทันสมัยและการปฏิบัติงาน โดยวางแผนการจัดสรรงบประมาณในระยะยาวให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566-2570 ส่งเสริมแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วยสวัสดิการ ค่าตอบแทน และเงินรางวัลที่เหมาะสม พัฒนาศักยภาพโดยจัดการอบรมเฉพาะทางด้านการสืบสวน การติดตามทรัพย์สิน และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง รวมถึงสร้างความหน่วยงานระหว่างประเทศ ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และฝึกอบรมร่วมกัน เช่น สำนักงานปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา (Drug Enforcement Administration--DEA) หรือศูนย์ฝึกอบรมขององค์การตำรวจยุโรป (Europol) และปรับปรุงกฎหมายรวมถึงระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย รองรับอาชญากรรมที่ซับซ้อน เช่น การลักลอบขนทรัพย์สินผ่านดิจิทัล ขยายขอบเขตของกฎหมายฟอกเงินและยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงสินทรัพย์ดิจิทัลและสกุลเงินดิจิทัล รวมถึงกำหนดมาตรการกำกับดูแลและตรวจสอบทางบัญชีในกลุ่มธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่อการถูกใช้เป็นช่องทางฟอกเงินให้มีระบบรายงานธุรกรรมที่มีมูลค่าสูงผิดปกติ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณข้างต้น จะเห็นว่า สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบนโยบายปราบปรามยาเสพติด (model components) ในบริบทของประเทศไทยได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ปัจจัยขับเคลื่อนหลัก (the core drivers) คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบสูงสุดต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ประกอบด้วย “ทรัพยากรที่เพียงพอ” โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการสืบสวนทางการเงิน (financial forensics) และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และ “โครงสร้างการบริหารที่ไม่ซับซ้อน” โดยเฉพาะการบูรณาการข้อมูลและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ป.ป.ส., ปปง.) หากไม่มีปัจจัยเหล่านี้ นโยบายจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง (2) ปัจจัยอนุญาตเชิงโครงสร้าง (the structural enablers) คือ ปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต้องมีเพื่อสร้างความชอบธรรมให้ผู้ปฏิบัติกล้าลงมือทำ (แต่ไม่ใช่ตัวชี้ขาด) ประกอบด้วย “แหล่งที่มาของนโยบายที่ชอบธรรม” ที่นโยบายถูกบัญญัติเป็นกฎหมายและเป็นวาระแห่งชาติ และ “การสนับสนุนทางการเมือง” ที่ฝ่ายบริหารระดับสูง (รัฐบาล) แสดงเจตจำนงที่ชัดเจนในการสนับสนุน และ (3) ปัจจัยที่เป็นอัมพาต (the paralyzing factors) คือ ปัจจัยที่ควรจะมีแต่กลับล้มเหลวในทางปฏิบัติ ประกอบด้วย “สิ่งจูงใจที่ล้นเหลือ” กลไกการให้รางวัล เช่น ส่วนแบ่งการยึดทรัพย์ ไม่มีอยู่จริงในทางปฏิบัติ

(ล่าช้า น้อย ไม่คุ้มความเสี่ยง) จึงไม่สามารถเป็นแรงจูงใจได้ และ “ความชัดเจนที่ผิดจุด” นโยบายมีความชัดเจนในระดับ “แนวคิด” (conceptual) แต่ขาดความชัดเจนในระดับ “ปฏิบัติการ” (operational) ผู้ปฏิบัติจึงไม่รู้ว่าต้องทำอะไร เนื่องจาก ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และขาดการฝึกอบรม ทั้งนี้ แม้ว่ากลไกการให้รางวัลและความชัดเจนที่ผิดจุด จะเป็นปัจจัยที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของ Brewer and deLeon (1983) ก็ตาม แต่ผลการวิจัยนี้กลับ ไม่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากความชัดเจนดังกล่าวได้กลายเป็น “ปัจจัยพื้นฐาน” (hygiene factor) ที่ทุกคนมี เท่ากัน ไม่ใช่ “ปัจจัยขับเคลื่อน” (driver) ที่สร้างความแตกต่าง รวมทั้งสิ่งจูงใจที่มีอยู่ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางปฏิบัติ (ล่าช้า น้อย ไม่คุ้มความเสี่ยง) จึงไม่สามารถทำหน้าที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานได้จริง ซึ่งข้อค้นพบนี้จึงชี้ให้เห็น “ความล้มเหลวของกลไกสิ่งจูงใจ” ในระบบปัจจุบันนั่นเอง ดังนั้น ประสิทธิผลของการปราบปรามยาเสพติดในบริบทของประเทศไทย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ “ความต้องการ” (will) ของผู้ปฏิบัติ แต่ขึ้นอยู่กับ “ความสามารถ” (capacity) ที่รัฐต้องจัดหาให้ (การจัดสรรทรัพยากร และการแก้ไขปัญหาความซับซ้อนในการบริหารงาน) และรัฐต้องเร่งแก้ไข “ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค” โดยด่วน นั้นหมายความว่า ในการปราบปรามอาชญากรรมที่ซับซ้อน เช่น การค้ายาเสพติด การฟอกเงิน ประสิทธิภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่ได้ถูกขับเคลื่อนด้วย “ความชัดเจนของตัวบทกฎหมาย” หรือ “สิ่งจูงใจส่วนบุคคล” เป็นหลัก แต่ถูกกำหนดโดย “ปัจจัยการเปิดทางเชิงโครงสร้าง” (structural enablers) 4 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดสรรทรัพยากร เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ผู้ปฏิบัติต้องมีเทคโนโลยี บุคลากรที่เชี่ยวชาญ และงบประมาณที่เพียงพอ (2) ความซับซ้อนในการบริหาร เป็นปัจจัยสำคัญรองลงมา โครงสร้างองค์กรต้องไม่ซับซ้อน การประสานงานระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ต้องรวดเร็วและไร้รอยต่อ (3) แหล่งที่มาของนโยบาย นโยบายต้องมีความชอบธรรมทางกฎหมายและการเมืองที่ ชัดเจน และ (4) การสนับสนุนนโยบาย ต้องมีการสนับสนุนที่ต่อเนื่องและจริงจังจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะฝ่ายบริหาร ระดับสูง ซึ่งสามารถแสดงเป็นโมเดลการ Enablement เชิงโครงสร้างสำหรับการปราบปรามอาชญากรรม ดังแสดงในภาพ 3

ปัจจัยสำคัญในการปราบปรามยาเสพติด

ภาพ 3 โมเดลการ Enablement เชิงโครงสร้างสำหรับการปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ

สรุป หากรัฐต้องการปราบปรามยาเสพติดให้สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม รัฐจะต้องหยุดเน้นที่ “การสั่งการ” (clarity) และ “การให้รางวัล” (incentives) แต่ต้องหันมาทุ่มเท “การปฏิรูปโครงสร้าง” (structural reform) ใน 4 ด้านนี้แทน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้มาตรการสมคบและมาตรการยึดทรัพย์ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด และปัจจัย การเปิดทางเชิงโครงสร้าง (structural enablers) ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของการใช้มาตรการฐานสมคบ และมาตรการยึด ทรัพย์สิน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรเสนอแนะผลการศึกษารายงานต่อนายกรัฐมนตรี (ในฐานะประธานคณะกรรมการนโยบายยาเสพติดแห่งชาติ) ให้ปรับเปลี่ยนจากการเน้น “การสั่งการ” (policy clarity) มาเน้น “การจัดสรรทรัพยากร” โดยอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมพิเศษนอกเหนือจากงบประมาณปกติ สำหรับการจัดซื้อเทคโนโลยีวิเคราะห์เส้นทางการเงิน (financial forensics) และ Blockchain Analytics ให้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามยาเสพติด และดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเฉพาะในการประสานงานระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) รองรับการปฏิบัติที่ต้องรวดเร็วและไร้รอยต่อการติดต่อประสานข้อมูล

1.2 ควรเสนอแนะผลการศึกษารายงานต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ต้องดำเนินการปฏิรูป “โครงสร้างการบริหาร” และ “สิ่งจูงใจสำหรับผู้ปฏิบัติ” โดยเร่งรัดการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ ได้แก่ (1) กฎหมายว่าด้วยการแบ่งสินบนรางวัล ให้รวดเร็วและเป็นสัดส่วนที่จูงใจ โดยเสนอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นผู้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนรางวัลให้สอดคล้องนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐ เพิ่มเกณฑ์ขั้นสูงของสินบนรางวัล รวมถึงเพิ่มประเภทของสินบนรางวัล โดยพิจารณาจากการจับกุมผู้ต้องหา เช่น ผู้สั่งการ หรือผู้จัดการเครือข่าย รวมถึงปรับระยะเวลาในการเบิกเงินรางวัลให้สามารถเบิกได้ตั้งแต่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง (2) กฎหมายว่าด้วยการบูรณาการข้อมูล เพื่อบังคับให้สถาบันการเงิน กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก ต้องเชื่อมโยงข้อมูลกับศูนย์ข้อมูลกลางของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยเสนอแนะให้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจขอข้อมูลทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ให้บริการโทรศัพท์ ธนาคารสถาบันการเงิน เพื่อตรวจสอบ และให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถออกประกาศและระเบียบในรายละเอียดให้ผู้ให้บริการ หน่วยงาน หรือบริษัทใด ๆ ที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเชื่อมต่อข้อมูลกับระบบการเรียกข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูล พร้อมกับมีสภาพบังคับหากไม่ตอบข้อมูลที่ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่เหมาะสม รวมถึงมีบทกำหนดโทษกรณีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง เพื่อเป็นการสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการใช้ข้อมูลมาปราบปรามเครือข่ายยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรเสนอแนะต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ต้องแก้ไขปัญหา “ความซับซ้อนในการบริหาร” โดยจัดตั้ง “หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจร่วมถาวร” (standing task force) ที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตั้งแต่กิจกรรมต้นทางจนถึงปลายทาง โดยมุ่งเน้นการนำมาตรการที่มีประสิทธิภาพ เช่น มาตรการสมคบ ยึดทรัพย์ และตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า มาใช้เพื่อปราบปรามทำลายโครงสร้างเครือข่ายยาเสพติด (ผู้สั่งการ ผู้จัดการ นายทุน และผู้รับผลประโยชน์) ทั้งนี้ โครงสร้างของหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจร่วมถาวรในการปราบปรามเครือข่ายยาเสพติด ควรประกอบด้วย (1) ฝ่ายเลขานุการ (team administrator) เป็นเจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ทำหน้าที่เป็นแกนหลักของทีมดูแลบริหารจัดการภารกิจในภาพรวม ตั้งแต่ต้นทาง คือ งานข่าวกรอง วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป้าหมาย การดำเนินคดี ซึ่งเป็นปลายทาง รวมถึงการบริหารจัดการด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน (2) ทีมปฏิบัติการ (field operations team) ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย โดยแบ่งการดำเนินงานของแต่ละทีมตามพื้นที่ปฏิบัติการ ซึ่งจะใช้ทีมปฏิบัติการจากหน่วยงานไหนขึ้นอยู่กับปัญหาหรือเครือข่ายยาเสพติดว่าเป็นรูปแบบใด เช่น ถ้าเป็นเครือข่ายยาเสพติดในเขตเมือง ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจเครือข่ายล่าเลยยาเสพติดชายแดน ใช้เจ้าหน้าที่ทหารหรือตำรวจตระเวนชายแดน เครือข่ายยาเสพติดนอกประเทศ ใช้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) ตำรวจสันติบาล และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมายภารกิจทางข่าวกรองนอกประเทศ (3) ทีมเส้นทางการเงิน (financial investigation team) ประกอบด้วย นักวิเคราะห์เส้นทางการเงิน

เจ้าหน้าที่ ปปง. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. (กองตรวจสอบทรัพย์สิน) และ (4) ทีมดำเนินคดี (legal enforcement team) ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เจ้าหน้าที่ ปปง. และพนักงานอัยการ โดยเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การเริ่มสืบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานไปจนถึงการดำเนินคดีในศาล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรกำหนดให้กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ประสานความร่วมมือกันในการมุ่งเน้นการ “พัฒนาศักยภาพ” โดยจัดทำหลักสูตรอบรมภาคบังคับ เรื่อง “การสืบสวนทางการเงินและการตรวจสอบทรัพย์สิน” ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน และพนักงานสอบสวนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ

2.2 ควรกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นเจ้าภาพในการสร้าง “ฐานข้อมูลกลาง” (centralized database) ในการจัดเก็บข้อมูลเครือข่ายค้ายาเสพติดที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลผู้ต้องสงสัยเส้นทางการเงิน และทรัพย์สิน ระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- นุชรัตน์ กาญจนโรจน์. (2547). *การทำสงครามกับยาเสพติด*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). *ป.ป.ส. แจกกฎหมายยาเสพติดใหม่ ยึดหลัก “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย”*. ค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9640000122488>
- ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. (2546). *ประมวลคำสั่งการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด*. ค้นจาก <https://nctc.oncb.go.th/ebook/B1236>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). *สถิติผลการจับกุมยาเสพติดทั่วประเทศ จำแนกตามจำนวนคดีและจำนวนผู้ต้องหา*.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2567). *แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2552). *คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 82/2552 เรื่อง ยุทธศาสตร์และกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล*. ค้นจาก <https://www.nakhonlocal.go.th/new2/doc/nrt5200207.pdf>
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2566). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566-2570)*. ค้นจาก <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140D068S0000000000400.pdf>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา*. ค้นจาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2019/04/history_60.pdf
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2567). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา*. ค้นจาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2024/09/Policy_67_th.pdf
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2002). *Research in education* (9th ed.). Allyn & Bacon.
- Brewer, G. D., & deLeon, P. (1983). *The foundation of policy analysis*. Dorsey Press.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 5-55.